

Poštnina plačana v gotovini

Cena 2 Din

DRAMA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1931/32

Kar hočete

Premijera 27. marca 1932

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK: FR. LIPAH

*Novosti za damske
plašče pravkar došle!*

**A. & E. Skabernè
Ljubljana**

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 27. marca 1932

B. G.:

O režiji Shakespeare-ove komedije „Kar hočete“

Starejši režiserji Shakespeare-a so skušali rešiti problem njegove uprizoritve na modernem odru dramaturško. S črtanjem različnih prizorov, z vezanjem itd. so skušali doseči novo dramaturško osnovo za tri ali več dejanj, ki bi imelo vsako zase svojo scenerijo kakor v običajni naturalistični drami. Drugi spet so stremeli za tehnično izpopolnitev odra, ki bi omogočala hitro spremembo številnih prizorov.

Jaz sem napravil nekako sintezo teh dveh stremeljenj.

Izmenjavanje različnih prizorov je Shakespeare-ova značilna lastnost. V gradnji teh prizorov je skrit notranji ritem, ki se mi zdi za Shakespeare-ove drame bistven. V tem, kako se vrsti prizor za prizorom, ni videti zgolj spremembe scenerije. Razvrstitev prizorov je smiselna, notranje arhitektonsko utemeljena, četudi je zunanja odrska podoba tako raznovrstna. Izmenjava zunanje scene je mnogokrat sploh neznatna in samovoljna, medtem ko je izmenjava notranje situacije ritmična, odnosno izraz notranjega ritmičnega zakona.

Doseči skladnost te zunanje podobe z notranjim ritmom menjajočih se prizorov — je pglaviti problem inscenacije. Moja scena ni konkretna — to se pravi, da ne postavljam na oder hiš, sob itd., je torej v relaciji do teh konkretnih predmetov abstraktna, vendar je konkretna v sorazmerju z igralcem. Lahko bi rekel — odrsko konkretna.

Igralec s svojo igro premika in spreminja sceno, nasprotno pa določa prav tako scena igralčev položaj.

S tem sem, mislim, najjasneje izrazil režijo »Kar hočete«.

Ker sem zadnje dni slišal pripombo, da je moja inscenacija v nekaki odvisnosti od Gordona Craigha inscenacije »Kar hočete« pri moskovskem Hudožestvenem teatru, moram konstatirati, da je Gordon Craigh režiral samo »Hamleta«. Komedijo »Kar hočete« je uprizoril samo studio. Svojevrstnost pojmovanja se je očitovala tudi v zasedbi. Malvolia je namreč igral Čehov. Inscenacija je bila zasnovana na zastorjih, ki so se nalik knjižnim listom »prelistavali«. Inscenacija je v posameznih

oznakah oken, vrat itd. bila v relaciji do stvarnih predmetov »konkretnjša« od moje.

Kako smo prišli do moje inscenacije?

Poudariti moram takoj v začetku, da je inscenacija »Kar hočete« skupen produkt moje zamisli, kakor zamisli zagrebskega scenografa Ljube Babića. Predstavljal sem si, da mora stati sredi odra nekaj, kar bo centraliziralo vso inscenacijo. Tako je tej predstavi sledila predstava cilindra. Ker se nama je z Ljubom Babićem zdela po daljšem premisleku vendar preokorna, sva cilinder razbila na polovico. Ti polovici sva začela na odru različno razmeščati. Tako sva dobila razne kombinacije teh dveh likov. Postavljanje raznih kombinacij je rodilo nov princip: premikanje.

Izhodišče za vso zamisel je bila scena, ko čita Malvolio pismo. V realistični sceneriji bi se morali prisluškovalci skrivati za kakim grmom in Malvolijevo premikanje bi bilo precej ovirano, ker bi moral biti vedno v neposredni bližini tistega grma, zato, da bi ga lahko prisluškovalci razumeli. Jaz sem napravil ravno nasprotno. Pri meni se tako rekoč »grm« premika za Malvolijem.

Izhodišče notranje režije te komedije pa je bila zahteva, da mora igralec govoriti najbolj smešne stvari najbolj resno, zakaj nič ni bolj smešnega, kakor če slišiš najbolj smešno stvar v povsem resni obliki. Vprav ta resnost je tisto, kar je najbolj komično.

Razno

Novo odkritje o Shakespeare-u. »Revue des Deux Mondes« razpravlja o Hotsonovi najdbi, dveh sodnih zapiskih, kjer se veliki dramatik kaže drzen človek, sportnik, lovec, pripravljen žrtvovati življenje za svobodo. V Elizabetni dobi je smel vsakdo zahtevati policijsko pomoč, ako se je čutil ogroženega. In tako je neki Wayte 29. nov. 1596 prosil zaščite proti W. Shakespeare-u, F. Langley-u (lastniku L a b o d a) in še nekaterim osebam. To gledališče je stalo v okraju, kjer so se shajali pristaši stare vere. Duhovniki so preoblečeni hodili baje semkaj, da so pred igro maševali, po igri spovedovali. Najstarejši životopisni podatek poroča, da je bil Shakespeare papeževец in da ga je sodnik Thomas Lucy zato preganjal. Ta mož se je bahal, da je 5 dramatikovih sorodovincev spravil pred poroto in na vislice, ker se niso držali Elizabetinega pravilnika: ta je s smrtjo grozil vsakomur, kdor bi se udeležil maše ali kakorkoli podpiral duhovnika. Taka usoda je zadela učenega jezuita Ed. Campiona (1583), a l. 1600. še več drugih oseb, v celoti kakih 60 plemičev, meščanov, tiskarjev, knjigarjev... Naš »Kopjanik« (tako se da prevesti Shakespeare-ovo ime) je v teh trinoških časih vlekel s šibkimi, n. pr. z lordom Essexom, ki je izjavil: »Nikdar nisem mogel privoliti v to, da bi se kristjani trpinčili zaradi vere.«

P. Raynal: *Au Soleil de l'instinct.* Raynal, ki ga poznamo po »Grobu neznanega junaka«, je po Racine-ovem zgledu dal moderno tragedijo, razpleteno po Corneillevem načinu: bratovska vdanost premaga ljubezen. Že njegov igrokaz »Le Maître de son cœur« je imel sličen predmet. Tokrat pa so osebe brez človeškega položaja, gole, stoodstotne duše. Nevarna reč, ako se dialog vrši izven življenja. Vendar je v tej trodejanki nekaj toplih trenutkov, najboljših, kar jih je Raynal dal doslej. Dejanja torej ni, tragedija sloni le na silovitosti strasti. »Prav lepo je,« pravi J. de Coquet, »biti v naši dobi gospod v zvišenosti (monsieur du sublime). Toda g. Raynal bi moral premisliti tole: ako so Racineu dajali ta vzdevek, so mu ga edino zato, ker je slabo sedel na konju, kadar je jahal za kraljevimi pohodi. Ta znameniti priimek izraža predvsem nedostatek ravnovesja.« »Na soncu nagona« pa vendar ne more zatajiti, da je hči mojstrskega očeta.

George Moore. 24. svečana je obhajal 80letnico častiti angleški pripovednik. »Svoji domovini sem dal umetniško prozo. Mnogo časa sem potrošil za to, da sem ločil to, kar je vaza, od tega, kar je čeber.« S to rečenico Moore rad označuje svoje delo. Kajti angleški pisci ravnajo prevečkrat podobno Molière-ovemu Jourdainu, ki je nevede delal prozo. Ako se izvzamejo neki mojstri, n. pr. Walter Pater ali čudoviti Landor, ni bilo v preteklem stoletju na Angleškem prave vzvišene proze. Med te mojstre spada Moore. »Kako naj prenašamo smrdljivi, prsteni in pridigarški slog dobričine Th. Hardyja,« se hujuje L. Gillet, »in kakšna zasluga, če pokaraš vulgarni idol Bernarda Shawa, z njegovimi novinarskimi, trgovskopotniškimi šalami?« Moore je svoj živ dan iskal zakone ritma, zgradbo knjige, poglavja, odstavka. Preveril se je, da umetniško delo živi zgolj po nekakšni godbi. »V dolgi povesti«, se je izrazil nekoč, »mora biti nekaj dolgih stavkov. Vse kajpada ne sme biti pisano v razsežnih periodah; ali tedaj pa tedaj moraš naleteti na daljši stavek, kakor veliko bruno v zgradnji ogredja.«

Skrb za dobro izražanje ga je spremljala neprestano. Izšel je iz naturalizma (»Mušlin«, »Glumčeva žena«) in polagoma prispel do pesmi v prozi, do romantične legende »Ulik in Soraša«, do svetopisemskega mita »Kerith«, do atiške basni »Afrodita«, izražajoč ob koncu svojih dni življenje samo še v njegovih jutrnjih oblikah, kakor se tenčica tesno prilega telesu mlade Zmaje.

Pred 60 leti je Moore prišel iz svoje Irske v Francijo, ki jo je prisrčno vzljubil. Neki znanec v Londonu mu je bil rekel: »Slikati hočeš? V Pariz pojdi.« Pisec »Esthere Watersove« v knjigi »Izpoved mladega Angleža« obuja spomine na tisto generacijo, ki jo je popisal tudi H. Bahr in veliki pesnik Štefan Zweig. Pred nami vstajajo obrisi: Villiers de l'Isle-Adam, Mallarmé, Verlaine, velikan Turgenjev. Kakšen občutek svobode je objemal mladeniča na sprehodih po Tuilerijah, ko je zapustil meščansko Anglijo Tennysonovo in Viktorijino, se da raz-

brati iz njegovih spisov: »Priznanja«, »Dober dan in na svidenje«, »Spomini iz mojega mrtvega življenja«. Ko mu je Gillet nekoč omenil, da bi francosko občinstvo težko trpelo na odru njegovo lepo dramo »Pomrk Esencev«, se je odrezal: »Rogate se mi. Saj veste, da ste vi vsi pogani, pravi pogani.« Vidi se, da se Moore ni kdo ve kaj družil s Péguyjem ali Mauriacom. Pascala zanj ni.

André Gide: Oedipe. Gide je prvi med živimi francoskimi prozaisti. Zato so posamezni kritiki pričakovali več od njegove parodične obdelave Oj d i p a, ki ga je uprizorila v gledališču De l'Avenue ruska igralska četa (Pitoëff). Včasih človeka zbega, problemov pa vzbuja dovolj. Prelahke pa so šale, kakršna je n. pr.: tisti Kreon, ki ne more trpeti incesta.

Nova češka odrska dela pripravlja praško Divadlo na Vinohradih: A. Bernášek in B. Vrbský »1 + 1 = 1«; Čestmir Jeřábek »Vsiljivka«; Rajská-Smolíková »Raj na zemlji ali kaj«; E. Synek »Izdajalec«; Šimon-Kozák »Kmet Šolta«; Zdeněk Štěpanek »Ljudje nekdanjih dni«. Večinoma vesele igre.

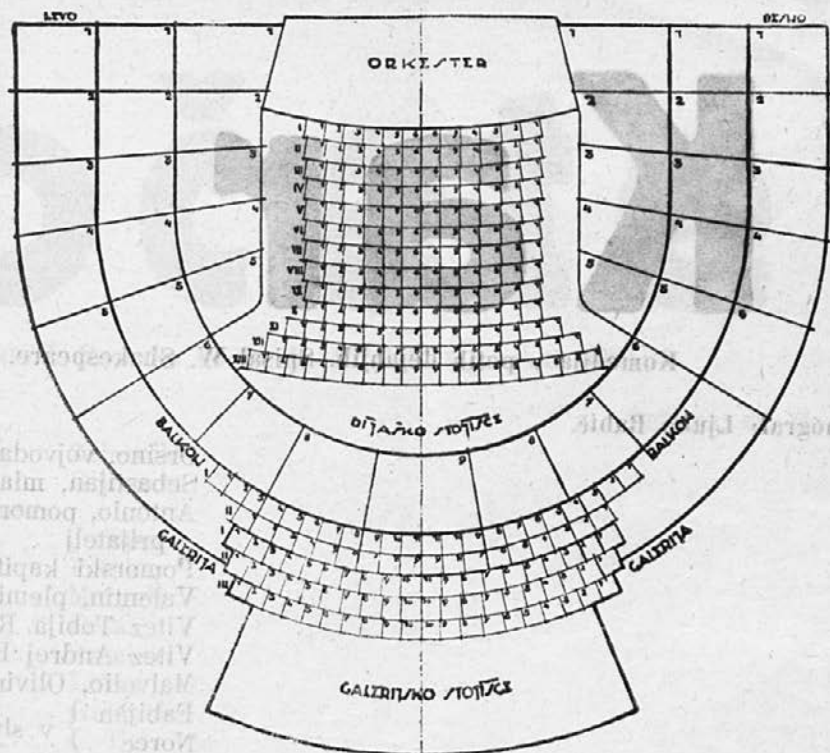
Satirična pozornica v Moskvi je otvorila zimsko sezono z igrokazom N. Adueva »Krst Rusije«. Na vrsto pridejo še B. Levin »Bila sta dva tovariša«, zoper lažno romantiko; Pesimist V. Schweitzer »Pet centimetrov« zoper politiko zapadne Evrope; Aduev »Otok bebecv« zoper sabotažo; A. Zorič in M. Levidov »Šege in navade« o socialistični zgradbi društva in odpravi starih običajev.

J. Haydn (31./III. 1732 — 31./V. 1809). Dve sto let je, odkar se je ubožnemu kolarju na ogrsko-nemški meji rodil sin Josip, ki je že z 11. letom skušal zlagati napeve. Po raznih peripetijah je živel v bedi. Zanj se je zavzel v Leopoldstadtu na Dunaju brivec, s čigar hčerjo je Haydn pozneje tako nesrečno živel. Ko je bil orglar pri Karmelitih, ga je gledališki igralec Kurz pridobil za to, da je po Lesage-vev romanu »Diable boiteux« uglasbil opero »Der Hinkende Teufel«. Radi politične osti so jo po tretji predstavi prepovedali. Tujina je pričela skladatelja upoštevati zlasti po njegovem »Stabat mater« (1773). V celoti je zložil nad 150 simfonij, 83 četverospbevov, 24 trio, 19 oper, 5 oratorijev itd. Glavni njegov pomen je v instrumentalni godbi.

Edmond Konrád ni novinec na čeških pozornicah. Ondan pa je premijera njegove »Koklje« v Narodnem Divadlu dala priliko za družaben dogodek. Pet slik iz družinskega življenja — to je nekaka veroizpoved, v kateri se pretresa nasprotje med idealom rodbinskega življenja in prepadanjem sodobnega čustvenega življenja, prikazujejoč ga na usodi bogate meščanske obitelji v češki povojni družbi... Samogovori, kjer mati slavi družino, njen zvesti stari prijatelj razmišlja o državljskih dolžnostih in vnukinja razpreda nagone mladega dekleta o ljubezni in zakonu, pridiga o ženski pravici do neodvisnega notranjega življenja, so napravili globok vtisk na občinstvo.

A. D.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

Continental

IVAN LEGAT

MARIBOR
VETRINJSKA 30
TELEFON INT. 24-34

LJUBLJANA
PREŠERNOVA 44
TELEFON INT. 26-36

Kar hočete

Komedija v petih dejanjih. Spisal W. Shakespeare. Poslovenil Župančič. Scenska godba O. Jožefoviča in Ant. Balatke.

Scenograf: Ljubo Babič.

Režiser: dr. Gavella.

Orsino, vojvoda ilirski	Železnik
Sebastijan, mlad plemič	Drenovec
Antonio, pomorski kapitan	Sebastijanov
prijatelj	Jerman
Pomorski kapitan, Viola	Potokar
Valentin, plemič v vojni službi	Murgelj
Vitez Tobija Rig, Olivin	Cesar
Vitez Andrej Bledica	Sancin
Malvolio, Olivin dvornik	Levar
Fabijan } v službi pri	Gregorin
Norec }	C. Debevec
Olivija, grofica	Nablocka
Viola, Sebastijanova sestra	M. Danilova
Marija, Olivijina hišna	Gabrijelčičeva
Duhovnik	Plut
Sluge, dvorniki, godci.	

Godi se v ilirskem mestu na bližnji morski obali

Muzika 40. p. polka »Triglavskega« — Šef-garderober g. Ludvig Polak

Blagajna se odpre ob pol 8.

Začetek ob 8.

Konec pred 11.

Parter: Sedeži I. vrste Din 30
 „ II. - III. vrste „ 28
 „ IV. - VI. „ „ 26
 „ VII. - IX. „ „ 24
 „ X. - XI. „ „ 22
 „ XII. - XIII. „ „ 20

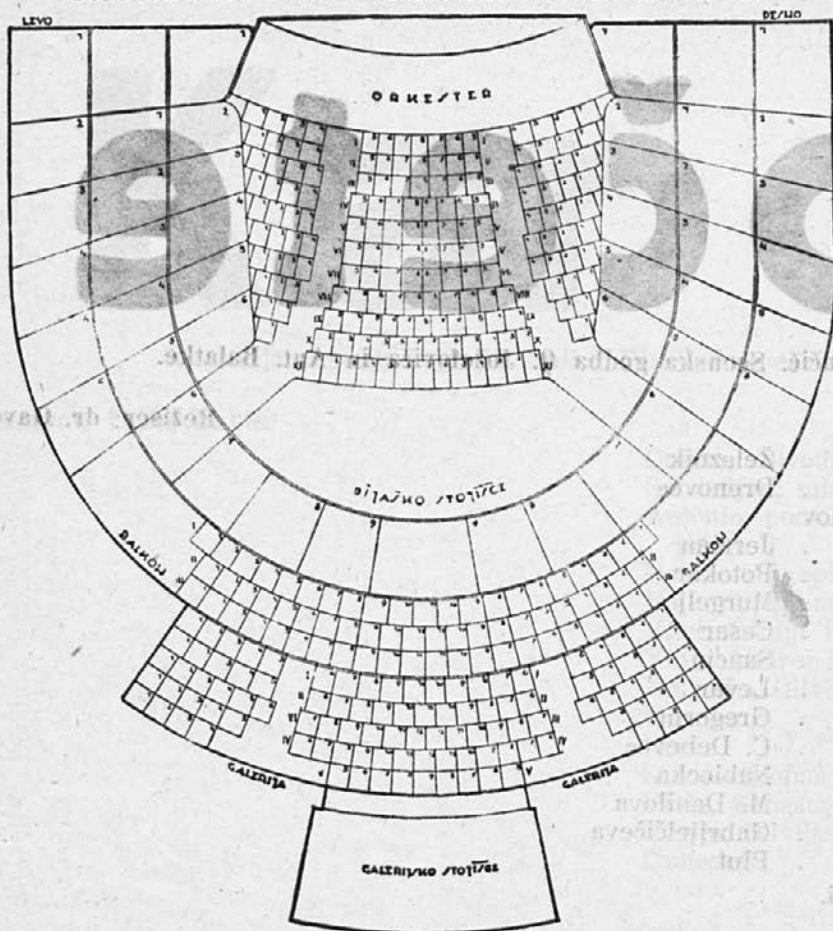
Lože v parteru: I. red Din 100
 „ II. red „ 100
 „ III. red „ 120
 „ IV. red „ 70
 „ V. red „ 75
 „ VI. red „ 20
 „ VII. red „ 25
 „ VIII. red „ 15

Balkon: Sedeži I. vrste Din 22
 „ II. „ „ 18
Galerija: „ I. „ „ 14
 „ II. „ „ 12
 „ III. „ „ 10
 Galerijasko stojšče „ 2
 Dijaško stojšče „ 5

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

D

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

„RIBA“ Ljubljana Gradišče 7

trgovina z raznovrstnimi sladkovodnimi in
svežimi ter konzerviranimi morskimi ribami

Specijalna zajutrkovalnica vsakovrstnih rib - Vinotoč

Lastnik I. Ogrinc

Telefon 25-84